

sensibus exuatur, a nullis prudentibus contemplatur. Deus enim verus unus, et Trinitas solus (1), et æqualitas a spiritualibus intelligi potest, a carnalibus autem intelligi non potest. Carnalis enim homo, quem animale dicit Apostolus alio modo, « Non intelligit quæ sunt » Spiritus Dei; stultitia enim est illi⁴. » Quod etiam varietas trium apparuit cum decore virgarum, illud est quod diversitate mysteriorum, et diversitate tractatum (2), æqualitas divinæ Trinitatis desiderantibus animis, cum summa demonstratur varietate pulchritudinis. De qua gaudet Ecclesia (3) catholica, sicut sancta resonant cantica: « In fimbriis aureis circumamicta varietate². »

V. Quod etiam in aquariis alveis sancti gregis tres virgæ ponebantur, sed una aqua a gregibus potabatur, illud est quod Ecclesia veritatis et in Trinitate baptizatur, et unum ei baptismum prædicatur, sicut ex ore Pauli baptizatis annuntiat: « Unus, inquit, Deus, una fides, » unum baptisma³. » Quod etiam de alveis aquariis ab ipsis ovibus vitalis sumebatur potus, illud est, quod omnis fidelis, ipso fonte, quo baptizatur, tanquam qui nuper nascitur, vitali lacte nutritur; quemadmodum nuper de baptismo renatis a Petro dicitur: « Tanquam » modo nati infantes, rationabile et innocens lac concu- » piscite, ut in eo crescatis in salutem⁴. » Quod etiam de virgibus tribus ultra humanos sensus hauriebatur ab ovibus mirabiliter visus, illud est quod quisquis fuerit fonte Catholicorum potatus, ad videndam unius Dei Trinitatis æqualitatem, quam non videbit impius, sed cor mundum, efficitur idoneus: « Beati enim mundo corde, quoniam » ipsi Deum videbunt⁵. »

¹ 1 Cor. II, 14. — ² Psal. XLIV, 15. — ³ Ephes. IV, 5. — ⁴ 1 Petr. II, 2. — ⁵ Matth. V, 8.

(1) Sic cod. per manifestum errorem, qui difficile sanari potest. Forte legendum *trinitas simul et æqualitas*. — (2) Cod. *tractatum* qui et *de diversitate*. — (3) Deest *Ecclesia* in cod.; qui deinde *resonat*.

VI. Attamen, Jacob magne, in tribus magnis viris ore Dei laudatus es (1): « Ego sum, inquit Deus Abraham, » et Deus Isaac, et Deus Jacob¹. » Unum est ultimum quod postulo a te: Confer mecum, quæso, cum patientia tempora tua, et tempora nostra, quia ampliore gratia ditata sunt tempora nostra, quam tempora tua. Ecce nunc melior est ovis nostra, Virgo Maria, quam ovis tua. Meliora ergo sunt tempora nostra, quia sine masculino imprægnata est Virgo nostra; et quoniam sine masculino est Virgo sancta mirabiliter imprægnata, ideo hodie muneribus Magorum est in Christo adorata.

VII. Unde, fratres charissimi, gaudeamus die hodierna de fide catholica, quæ in trinitate virgarum est demonstrata. Gaudeamus et ad stellam splendidam, cujus fulgore universa terra est illustrata. Gaudeamus et ad Magorum munera, quæ Trinitatis demonstrabant figuram, ut viventes in Trinitate munerum Magorum, aureum fidei possideamus pectus. thus vero contriti cordis nostri offeramus sacrificium, et (2) myrrha nobis proficiat ad charitatem proximorum, et ad indulgentiam peccatorum per Jesum Christum Dominum nostrum.

¹ Exod. III, 6, etc.

(1) Cod. *laudate*. — (2) Id. *ut*.

SERMO XXXVII.

De Epiphania Domini II.

*Hic sermo, qui eruitur ex Cod. Cass. XII, fol. 96, de
eius auctoritate sæpius dictum est, multas præfert sen-
tentias sancto Augustino dignissimas, nihilque habet
quod dubitandi locum præbeat. Ponatur post præceden-
tem cum numero de Epiphania Domini IX.*

SYNOPSIS.

I. Stellæ nomine Maria designatur. II. Necnon et per virgam
de radice Jesse egressam, et per virgam Aaronis florentem.
III. Ad eandem accommodantur Salomonis verba de amygdalo,
cappari et locusta. IV. Stella ducti, Christum Magi adorant,
et per aliam viam ad sua revertuntur. V. Adhortatio moralis.

I. «ORIETUR stella ex Jacob, et exurget homo ex Israël,
» et percutiet ducem Moab, vastabitque omnes filios
» Seth⁽¹⁾; et erit Idumæa possessio ejus¹. » Sicut sacra
Veteris Testamenti narrat historia Balaam propheta a
Balach Madianitarum rege vocatus est, ut Dei populo
malediceret, qui mox, ut multitudinem filiorum Israël
in campestribus et eorum tentoria longe positus vidit,
tactus a Spiritu, providens ex eorum stirpe de intemerata
Virgine Dei Filium nasciturum, inter cætera, quæ illi
populo futura prænuntiavit, repente exclamavit, et dixit:

¹ Num. XXIV, 17, 18.

(1) Cod. male *caeli*.

« Orietur stella ex Jacob, et exurget homo ex Israël. »
Quid stellæ nomine, dilectissimi, nisi sancta Dei genitrix
designatur, quæ præ filiis et filiabus hominum, quasi
coeleste sidus emicuit, et virginitatis, et humilitatis radiis
rutilavit in terris? Hæc est enim stella maris, et lucifer
matutinus, quæ « sedentibus in tenebris, et umbra mor-
» tis¹, » Solem justitiæ protulit, et humanum genus cæcæ
noctis caligine involutum, claritate superni luminis illus-
travit. Hæc est stella fulgida a totius peccati nebula de-
purata, quæ sine sui corruptione emisit radium, et abs-
que suæ virginitatis læsione peperit filium. Hæc stella
nobilis, et præclara, micans meritis, illustrans exemplis,
cæcos illuminans, infirmos recreans (1). In hac stella ve-
rus Sol ille justitiæ, sub nube carnis opertus latuit, et
de hac, salva pudoris integritate, processit. Sed hæc stella
oritura ex Jacob esse dicitur, quia immaculata Virgo de
Patriarcharum progenie generationis lineam traxit.

II. Unde Propheta: « Egredietur virga de radice Jesse,
» et flos de radice ejus ascendet². » Ecce eandem Virgi-
nem, quam Balaam stellam ex Jacob orituram nominat,
Isaias virgam de radice Jesse, egressuram appellat. Bene
autem utrumque Virgini convenit, ut stella diceretur et
virga: stella quidem, quia superno lumine illustrata præ
eunctis mortalibus miro virtutum fulgore radiavit in ter-
ris; virga autem, quia in virtutum robore et perfectione
firma et inflexibilis permanens, sine damno pudoris, flo-
rem coelestem, Dei Filium protulit. Unde et in hujus rei
figuram a beato Moyse duodecim virgæ in tabernaculo
Testimonii sunt locatæ, inter quas una erat, quæ Aaron
fuerat sacerdotis. Sed reliquis in sua ariditate permanen-
tibus, virga Aaron flores et frondes protulit, et nuces

¹ Luc. 1, 79. — ² Isai. XI, 1.

(1) Cod. male *procreans*.

produxit. Hæc autem virga beatam Virginem figuravit, quæ quidem sub Lege veteri, et legitimis cæremoniis cum parentibus enutrita, quasi cum reliquis in tabernaculo posita fuit. Sed Judæis in sterilitate fidei et bonorum operum perdurantibus, virga nostra Aaronica sancto Spiritu fœcundata, bonorum operum frondes protulit, et florem suavissimum et fructum saporis gratissimi Jesum Christum Dominum germinavit. Virga Aaron non humectata rore, non madefacta pluvia, sine læsione substantiæ generavit amygdalum; Virgo regia, cœlesti rore perfusa, divina pluvia irrigata, salva integritate pudoris, Dei Filium peperit. Virga hæc floruit absque germine, et Maria concepit, sed non ex homine; nec virorem virgæ floris læsit emissio, nec integritatem Virginis sacri partus violavit editio.

III. In hujus etiam rei præfiguratione per Salomonem dictum est: « Florebit amygdalus, dissipabitur capparitis, impinguabitur locusta¹. » Amygdalus autem, ut bene nostis, fratres charissimi, velocius aliis arboribus, calore solis adveniente, florescit, et florem suavissimum cum odore producit; sic et virgo puerpera, sancti Spiritus calore concepto, festina concepit, et floruit, et suavissimi odoris florem mundo emisit. Capparitis autem, odore gravis, gustu amara, judaicum populum significat, qui amaritudinem et austeritatem Legis suscipiens, nihil in se de dulcedine spiritus habuit (1), sed in sola amaritudine litteræ deservivit, quæ, florente amygdalo, dissipata est, quia, Virgine Dei Filium pariente, Legis sacramenta abolita sunt et cessarunt, et Judaicus populus in poenam perfidiæ per universum mundum dissipatus est et dispersus. Locustæ vero ad fructum inutiles, ad

¹ Eccle. xii, 5.

(1) Cod. habuerit.

usum inertes, ad tactum fugaces, vagæ saltu, ore stridulæ, quem alium quam gentilem populum significat? Gentiles enim fructibus justitiæ vacui, omni vento doctrinæ circumducti¹, in solo verborum stridore et garrulitate confisi, divini Verbi confecti (1), locustarum more exsanguis et steriles remanserunt. Sed postquam odorem germinantis amygdali conversa gentilitas sensit, et florem ejus dulcissimum degustavit, ab omni fuit squalore vitiorum et macie depurata, et cœlestis gratiæ pinguedine saginata. Bene ergo dictum est, quod florente amygdalo, dissiparetur capparitis, et impingueretur locusta, quia postquam amygdalus nostra virginea Jesum Christum florem pulcherrimum germinavit, Judæa est cum sua perfidia dissipata, et conversus gentilis populus, ubertate sancti Spiritus est et adipe divinæ gratiæ impinguatus. Congrue autem beata Virgo, stellæ, virgæ et amygdali fuit nomine designata: ipsa enim virtutum radiis rutilavit ut stella, in rigore justitiæ firma et inflexibilis mansit ut virga, et florem omnium virtutum odore vernantem protulit, ut amygdalus.

IV. Sed quia hæc stella virginea cum Sole justitiæ, quem (2) genuerat, intra præsepis angustias circumclusa latebat, ad declarandam eam, in oriente stella novæ claritatis apparuit; quæ orta ex Jacob stella, mira fulgoris sui specie gentibus nuntiavit, et Magos primitias gentium ipsa itineris prævia Bethlehem usque perduxit. Sic ergo cœlum cœlo, stella stellam, lumen lumine, sidus sidere declaratur, et puerum Jesum, quem nec prophetiæ oraculo, nec Magorum attestazione vicina voluit

¹ Ephes. iv, 14.

(1) Sic cod. per errorem quem sanare non valuimus, nisi forte legendum sit *divini Verbi non consortes*, aut *divino Verbo confecti*. — (2) Cod. quæ.

Judæa cognoscere, coelo desuper rutilante per stellam, et ejus gloriam enarrante, gentilitas remota cognovit. Magi vero divino lumine illustrati, et ducatu prævii sideris Bethlehem usque perducti, domum intrant, stellam cum sole reperiunt, et salutis nostræ auctorem in præsepio positum adorant ut Deum, venerantur ut regem, recolunt ut mortalem, atque in eo divinam humanamque naturam trini muneris oblatione declarant, et quod corde credunt, muneribus protestantur. Denique dum tres tria uni munera offerunt, eum trinum et unum publice profitentur, sicque consummatis circa puerum Jesum piæ devotionis obsequiis, angelica admonitione edocti, per aliam viam in suam sunt regionem (1) reversi.

V. Vos ergo, dilectissimi fratres, qui stellam virginæam ex Jacob ortam esse cognoscitis, qui Jesum non vagientem in cunis, sed in coelis regnantem adoratis, quibus stella claritatis evangelicæ e coelis miro fulgoris sui lumine rutilavit, ipsa præambula et magistra, ad Bethlehem domum panis vivi, sanctam scilicet Ecclesiam, bonorum operum gressibus currite, et in ea Mariam, et Jesum non vagientem, sed prædicantem et docentem populum invenietis. Imitamini beatos Magos, fidei et conversionis vestræ primitias, et quem illi oblatione suorum munerum reveriti sunt jacentem in præsepio, vos exhibitione bonorum operum veneramini regnantem in coelo. Offerte ei non hæc temporalia, quæ labuntur, non hæc transitoria, quæ videntur, sed quæ in vobis sunt munera gratiarum et laudum. Offerte ei pro auro scientiam, pro thure devotionem, pro myrrha vestrorum (2) corporum mortificationem, et evangelica admonitione instructi, malorum operum viam, per quam a regione vestra venistis, derelinquentes, per aliam viam bonorum operum

(1) Cod. in sua regione. — (2) Id. nostrorum.

redite ad patriam claritatis æternæ, quam vobis concedat Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXVIII.

De Epiphania Domini IV.

Ex duobus manuscriptis depromptus est sermo qui sequitur, nempe ex Cod. Cass. cv1, fol. 145, et ex Bibl. Laurent., Plut. xiv, cod. 1, fol. 66. In utroque tribuitur sancto Augustino. Sit locus ejus post præcedentem cum numero de Epiphania x.

SYNOPSIS.

I. In Epiphania plura celebrantur mysteria, sed potissimum Magorum adventus. II. Venerunt non arte, sed religione adducti. III. Donatistæ repugnantes ab Ecclesiis apostolicis damnantur. IV. Imo et a toto orbe, vix etiam in Africa noti. V. Persecutionibus crevit Ecclesia catholica, quod aliis sectis non convenit. VI. Exhortatio ad servandam unitatem.

I. NOMEN ex græca lingua translatum, hoc est, Epiphaniam, Manifestationem interpretes dixerunt Latini, cum majestatem suam Christus aperuit, et quibusdam signorum miraculis publicavit. Sed hodiernam diem Ecclesia per orbem celebrat totum, sive quod stella præ cæteris fulgens divitibus Magis parvum non parvi regis monstravit hospitium, sive quod hodie Christus primum fecisse dicitur signum, quando aquas repente commutavit in vi-

num, sive quod a Joanne, isto die, creditur baptizatus, et Patris consona voce inter ipsa fluente Jordanis, Dei Filius revelatur, Evangelista dicente, quia confestim « Ut » de aqua conscendit, facta est vox de cœlo dicens: Hic » est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, » hunc audite¹. » His ergo rerum manifestis indiciis hodie publicata creditur potentia Salvatoris, sed illud potius vernacula fides obtinuit, quod hodie gentibus siderea fax (1) viam ad Christum in nocte monstravit, eumque in suis civibus primitivus (2) Oriens cum muneribus adoravit, sicut Evangelista refert: « Ecce Magi ab Oriente » venerunt, dicentes: Ubi est qui natus est Rex Judæorum? Vidimus enim stellam ejus in Oriente, et venimus » adorare eum². » Sed Donatistæ ab Oriente divisi (3), a lumine separati, atque in occiduis partibus tenebrosi, Magos fideles incusant, putantes eos Deum arte, non religione quæsisse; quasi vero tanta terrarum spatia peragrarent, aut munera pretiosa deferrent, aut genibus positos adorarent, quem videbant inter angustos parietes arctatum, et pannis adopertum, nisi cœlestem agnoscerent regem, et divinam in puero intelligerent majestatem.

II. Nam astrologi inter sidera tremuli, atque ipsa rabie curiositatis astrosi, nescierunt unquam in carne futurum Deum. Et cum ab initio sæculi tractarent sidera mundi, ignoraverunt arcana Dei, quia Conditor cœli non potest astrorum numeris indagari. At cum ante hominem facta sint (4) sidera, totusque ille sinus æthereus ante nato germine, ut aureum pratum stellato decore floruerit, posteriorem hominem fati anterioribus liquet.

¹ Matth. III, 16, 17. — ² Id. II, 1, 2.

(1) Cod. Laur. *faces*; cod. Cass. *face*. — (2) Sic cod. Cass.; cod. Laur. *primitivus*. — (3) Vide August. Serm. cccii, num. 2. — (4) Sic cod. Cass.; cod. Laur. *sunt*.

Porro illi sic disputant (1), quasi priora facta sint fata, et postea sint in homines de cœlo jactata, cum fatum nec ante hominem, nec post hominem esse possit, sed ab ipso conceptu debeat inchoari. At cum ante exordium generis humani, per totam cœli regionem astra diffusa biduo refulserint, quid, astrologe, homini per stellam applicas fatum, cum ipsius hominis post sidera docetur initium! sed dicam, fratres, dicam unde istis Magis provenit, ut per stellam natum Regem agnoscerent (2) Judæorum, quem congruis attestati sunt muneribus, offerentes aurum, ut Regi magno; thus, ut Deo; myrrham, ut (3) corpusculo pro salute sæculi morituro; et impleta est prophetia, dicens: « Omnes de Saba venient, ferentes » aurum, thus et myrrham⁴; » offerentes (4) salutare Domini nuntiabant. Referam ergo qua ratione stellam observaverint Magi, cujus sint itinera clara secuti. Balaam ariolus, quem ad maledicendum filios Israël rex assumpserat Balac, cum terribilibus a Deo argueretur imperiis, ut benediceret potius, quam malediceret populo transeunti, inter multa Judæis felicia, quæ invitus vates fundebat, oracula, Christi Domini ariolus sic prænuntiavit (5) adventum: « Orietur stella ex Jacob, et exurget » homo ex Israël, et confringet omnes duces alienigenarum, et erunt omnes fines terræ possessio ejus². » Hic ergo Balaam inter magos atque divinos illius temporis peritior (6) habebatur, cujus præsagionem (7) non ex arte,

¹ Isaï. LX, 6. — ² Num. XXIV, 17.

(1) Hæc verba, quæ leguntur in cod. Cass. *porro sic disputant*, male desunt in cod. Laur. — (2) Cod. Laur. *cognoscerent*; et deinde *sint* pro *sunt*. — (3) Deest *ut* in utroque cod. — (4) Sic cod. Laur.; cod. Cass. *offerentibus*. — (5) Cod. Laur. male *prænuntiatum*. — (6) Id. male *peritorum*. — (7) Sic cod. Laur.; cod. Cass. *præsagionem*. Deinde deest *ex* in cod. Laur.

sed ex cœlesti insinuatione conceptam, Magi suis libris insertam, ad memoriam posteris tradiderunt. Hujus igitur oraculi conscia mens Magorum erat, ubi ultra cœtera astra regium sidus emicuit, et Judæorum terram radiis fulgentibus illustravit. Confestim Magus signo aspectu (1) cucurrit, nec devotos stella famula Christi deseruit, sed eos usque ad tugurium Mariæ, ubi Christus latebat, adduxit.

III. Cur igitur, Donatistarum superba inscitia et temeritas imperita, cur quod ignoras accusas? Cur laceras Magos non fatidicos, sed devotos, quos vides Regem cœli cum muneribus adorasse prostratos? sed scio non te artem exhorre, sed fidem; nec astrologos respicis, sed religionem Orientalium expavescis. Licet, etiam si altissimum Regem arte aliqua Magi non pia devotione quæssissent, laudandi essent potius, non culpandi; quia non sunt illud sidus gentilitio cultu venerati, sed Dominum (2) sideris venerantur. Stellam igitur Magus vidit, et festinus Dominum orbis cum muneribus adoravit. Tu (3) vero nec cum stella curris, et cum te a Magis fidelibus dividis, in tenebris excæcatus offendis. Ingreditur ad Christum Magus, et tu a Christo factus es alienus. Cum illo adorat totus mundus, et tu remansisti foras, totius orbis lumine separatus. Ecce adorat Oriens, ecce sub Septentrione et Austro, atque sub extremis solis occidui (4) gentes positæ pari fide, et veluti consanguinea religione, unum Dominum venerantur? Ubi te, infelix error, abscondis? Quamdiu inter alienos limites delitescis? Undique te catholicus possessor excludit, quia qui universos obtinuit terræ fines, cunctos de suo jure amputat inva-

(1) Sic cod. Cass.; cod. Laur. male *uno aspectu*. — (2) Vox *Dominum* male deest in cod. Laur. — (3) Id. *tum*; deinde deest *cum* in ambobus codd. — (4) Sic cod. Laur.; cod. Cass. sub *extremi solis occiduo*.

sores. Hinc te Corinthius, hinc te Galata, exinde expellit Ephesus; Smyrna, Pergamus, Thyatira, Sardis, Philadelphia atque Laodicia detestantur, quorum fidei Deus per Joannem apostolum perhibet testimonium. Hinc te Colossensis et Thessalus arguit (1), atque universa orientalis plaga persequitur, unde Magus cœpit, et tanquam legatus fidei provinciæ suæ novum fœdus cum Christo percussit. Quid tibi cum Indo (2)? Quid cum Persa? Quid cum Armenia, Æthiopibus Ægyptiisque commune est? Britannia (3), toto orbe divisa, nobis est religione conjuncta, finibus, non fide discreta. Hispanus te, Gallus Italusque fastidiunt, qui colla tui (4) archipiratæ gladiis spiritualibus secuerunt.

IV. Quid Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorumque terras cœlestes enumerem, ubi fides ingenita et divinis et angelicis est colloquiis confirmata. Ita-ne vero non erubescis vivere, qui meruisti a sanctorum hæredibus exerrare? Et ne universos commemorem, ignorant te extrema cœli, et circulus nescit Oceani, cunctæque nationes et gentes intra mundi positæ limitem, refutant. Africa vos nec tota quidem novit, sed modici (5) errantes in arvis; mox ut vidit exclusit, ac de suis vos prædiis, legibus divinis ejecit. Nam principium Africæ finisque, si vultis audire, a finibus Ægypti urbisque Alexandria, ubi Paretonia (6) civitas sita est, et montibus, quos incolæ Catabaahmon (7) appellant, inde sumit exordium; hinc per Æthiopica deserta circumiens, finem habet ab Occidente, ubi disternat Europa, hoc est, fauces Gaditani freti, ubi Oceanus brachium Tyr-

(1) Cod. Cass. *arguet*. — (2) Cod. Laur. *illo*. — (3) Id. *Britagna*. — (4) Sic cod. Laur.; cod. Cass. male *sui*. — (5) Cod. *modicæ*. — (6) Sic cod. Laur.; Cod. Cass. *Paretonio*. — (7) Sic cod. Cass.; cod. Laur. *Catabahmoni*.

reni maris fundit; novissimus autem et ulterior sinus Africae est mons Atlas et insulae, quas Fortunatas vocant. Ergo Africa ab Oriente habet Ægyptum, a Septentrione mare Lybicum, ab Occasu Syrtes majores, a Meridie Æthiopicum oceanum. Videtis-ne, o stulti, omnium rerum ignari, etiam in Africa, quam lato limine regnet Ecclesia, ubique diffusa, et ubi vos regio concludat angusta? Sed o quoties veritate victi, quoties conversi, quoties estis Christo mentiti. Et ideo extincta est paulatim progenies vestra, et in brevi cespite aruit fulminata. Numquid tu, o hæretice, in Jerusalem Christi sanguinem veneraris aut crucem? Numquid in Bethlehem adoras cum mundo gerulum corporis Christi præsepe? Numquid tu apud Nazareth excolis Mariæ sedem, ubi annuntiavit Angelus nasciturum de Virgine Dominum Salvatorem? Cur te a parentela infantiae martyrialis (1) abscindis? Itane vero perit ibi nomen christianum, ubi initia facta sunt Martyrum, et intra tuas angustias incidit fides christiana dispendium? Cum tibi Christus dicat: Ego totum emi, pro toto mundo et sanguinem fudi. Non novi partem, sed requiro de omnibus unitatem, quia possessio mea non potest habere consortem.

V. Ac ne potestate (2) Romana te causeris damna latitudinis incidisse, recale, recale, aut, si non recolis, lege, quoties vel quanti ipsi Romani principes contra catholicam Ecclesiam gladium cruentum extulerint (3), nec tamen fidem veram crudelitas sæva vincebat, sed quanto magis persecutor germina pia secabat, tanto amplius hæreditas Christi sub ferro crescebat (4), quoniam Deum homo superare non poterat. Nec prophetia eva-

(1) Cod. Laur. *martyrialis*. Ambo codd. *abscidis*. — (2) Cod. Laur. *male potestatem*; in quo deinde non iteratur vox *recale*. — (3) Cod. Laur. *extulerunt*. — (4) Hoc totum sententiæ membrum deest in cod. Laur.

cuari potuit, quæ prædixit Ecclesiam per terminos terræ diffundi. Audi antiquum de hodiernæ diei festivitate præ-sagium: « Reges Tharsis et insulae munera offerent, reges » Arabum et Saba dona adducent, et adorabunt eum » omnes reges terræ, omnes gentes servient ei¹. » Numquid tu cum omnibus istis adoras, qui foris cum omnibus giras? Audi (1) muus prædictum, antequam fuisset oblatum. « Omnes e Saba venient, ferentes aurum, thus et » myrrham; » offerentes (2) salutare Dei nuntiabunt. Require nunc de qua hæresi possit impleri (3) quod dictum est: « Dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine » usque ad terminos orbis terræ. Coram illo procident » Æthiopes, et inimici ejus terram lingent². » Considera de qua Ecclesia possit intelligi, quod Christo cantatur in Psalmis (4): « Disperge gentes, quæ bella volunt; venient » legati ex Ægypto, Æthiopia præveniet manus ejus Deo. » Regna terræ cantate et psallite Domino³. » Jam te, o hæretice, agnosce (5) desertum; agnosce ab insulis et nationibus separatum; agnosce a passione Christi divisum. Non potes jam crescere, non potes ad mundi (6) terminos pervenire, quem intelligis in momento transire. Quando, quæso, incipies insulas obtinere? quando valebis extrema maria circuire, cum jam Ecclesia regnante, non habeas quæ possis exire? Sed habeat Gallia Numidiam, habeat Italia Bizacenum; aliud est mundum saltibus circumire, aliud Christum in toto orbe de terris civicis adorare.

¹ Psal. LXXI, 10. — ² Ibid. 8, 9. — ³ Id. LXVIII, 31-33.

(1) Cod. Laur. *audis*. — (2) Cod. Cass. ut supra *offerentibus*; cod. Laur. *offerunt tibi salutare Dominum*. — (3) Vide explan. in Psal. LXXI, num. 11, 12, 13, et Epist. cxcix ad Hesychium, num. 47. Vide quoque Epistolam contra Donatistas de Unitate Ecclesiæ, num. 22. — (4) Cod. Cass. *male psalmos*. — (5) Cod. Laur. *cognosce*, et sic deinceps. — (6) Cod. Laur. *male a*.

V. Denique sic in Propheta legimus scriptum : « Et » adorabunt eum unusquisque de loco suo, omnes insulae » gentium ¹, » Audis, « De loco suo? » Cur tu in solo gemis solitarius (1) alieno? Disce, disce fidem universitatis colere; et nusquam cogaris peregrinus errare. Esto amicus orbis, particeps unitatis, genus Ecclesiae ubique regnantis, et nusquam eris advena, sed omnis terra erit tibi civitas genuina. Subjice colla caelesti jugo, et tunc te agnosces (2) in uno, sicut scriptum est : « Invocent » omnes nomen Domini, et serviant illi sub jugo uno; a » finibus fluminum Æthiopia offeret munera sua Deo ². » Tu servis in alio jugo; alter haereticus servit in suo; Catholicus vero in toto mundo sub uno Deo, uno servit in (3) jugo; et ideo nescit errare. Sed cur vos, fratres, diutius defatigo, cum veritas habeatur in plano? Frustra hunc audet celebrare diem, qui cum toto mundo fidem non vult habere communem.

SERMO XXXIX.

De Epiphania IV.

Sermonem istum quem in Cod. Cass. XII, fol. 44, legere est inter dubios deputamus, quia hinc et inde pares fere militant rationes illum rejiciendi aut admittendi. Ad rejiciendum illum ex eo inclinamus, quod abstrusiores sententias intricatumque nimis dicendi modum offerat;

¹ Soph. II, II. — ² Id. III, 9. 10.

(1) Ambo codd. *te... solitarium*; imo et cod. Laur. *solidarium*. — (2) Codd. *agnoscis*. — (3) Deest in in cod. Laur.

ad admittendum autem impellimur tum auctoritate manuscripti, tum sententiarum quarundam affinitate cum beati Doctoris ingenio, sicuti videri potest ex appositis ad inferiorem paginae marginem notis. Hinc, Maurinorum exemplum secuti, hunc inter dubios collocamus post sermonem praecedentem cum numero de Epiphania XI.

SYNOPSIS.

I. Magi ad Christum stella nova ducti. II. Christus non sub stellae decreto natus. III. Pueri innocentes pretiosi lapides Christi coronae infixi, aurumque ex metallis matrum effossum.

I. CORONA (1) hodie refulsit saeculo declarata, quam praecedat stella, et velut lapidibus pretiosis exornat parvulorum martyria pretiosa. Quis non miretur, quando de intimis palatii procedente Rege terreno, gemmata diademata populari expectatione fulgescunt, ut admirentur oculi cunctorum in illis splendoribus lapidorum? Quae hodie apparitionis nitore corona (2) mundo refulsit, talis corona quae complectitur coelum et terram! Senserunt illam caeli, et descenderunt Angeli Dei. Senserunt illam rutilantem chori stellarum, et coeperunt in suis stationibus perturbari, et in exultationem ardentem obsequi. Hoc est redemptio nova, quia stella nascitur splendida, matutina; splendida, propter Epiphania, gentibus apparentia; matutina autem dicta est stella, quia Christus mane surgens expoliavit gehennam, et mortuorum produxit de sepulcris corpora matutina, croceo aurorae Christi spirante vellere circumtecta. Senserunt istam coronam mundo clarescentem Magi currentes ab Oriente, et coepe-

(1) Cod. male *corona*; sed sensus requirere videtur *corona*. — (2) Id. habet sine sensu *qua... nitorem... coronam*.